

УДК 376(477.87)

Марина СОФІЛКАНИЧ,*викладач,**Закарпатський художній інститут,**м. Ужгород, Україна***«МАЛИЙ ЛУВЕР»****ЯК ВАЖЛИВИЙ ОСЕРЕДОК ЕСТЕТИЧНОГО
ВИХОВАННЯ ШКІЛЬНОЇ МОЛОДІ**

Софілканіч М. І. «Малий Лувер» як важливий осередок естетичного виховання шкільної молоді. Естетичне виховання шкільної молоді в Закарпатті здійснюється багатьма школами мистецтв, студіями образотворчого виховання при Будинках для дітей та юнацтва. Їхнім завданням є формування цілісного сприйняття і правильного розуміння прекрасного у мистецтві, здатності до творчого самовиявлення. На базі Ужгородської школи мистецтв під керівництвом талановитого педагога Емми Романівни Левадської вже 15 років діє творче об'єднання «Малий Лувер».

Ключові слова: Малий Лувер, естетичне виховання, закарпатська школа, Емма Левадська.

Софілканіч М. І. «Малый Лувр» как важный центр эстетического воспитания учащейся молодежи. Эстетическое воспитание учащейся молодежи в Закарпатье осуществляется многими школами искусств, студиями изобразительного воспитания при Домах для детей и юношества. Их задачей является формирование целостного восприятия и правильного понимания прекрасного в искусстве, способности к творческому самовыражению. На базе Ужгородской школы искусств под руководством талантливого педагога Эммы Романовны Левадской уже 15 лет действует творческое объединение «Малый Лувр».

Ключевые слова: Малый Лувр, эстетическое воспитание, закарпатская школа, Эмма Левадская.

Sofilkanich M. «Small Louvre» as an important center of aesthetic education of young students. Aesthetic education of students in the Carpathians done many art schools, studios, fine education at homes for children and youth. Their task is to create a holistic perception and a correct understanding of the beautiful in art, capacity for creative expression. creative association «Small Louvre» for 15 years acting on the basis of Uzhhorod Art School under the leadership of a talented teacher Emma Romanovna Levadska.

Keywords: Small Louvre, aesthetic education, Transcarpathian school, Emma Levadska.

Постановка проблеми. Школи естетичного виховання Закарпатської області були і залишаються на сьогодні головними осередками культурно-естетичного виховання дітей та молоді. При цьому вони продовжують розвиватися: розширюється коло спеціальностей, підвищується увага до вивчення традицій народної культури. Пошук способів підтримки та стимулювання даної тенденції є на сьогодні пріоритетним завданням у сфері естетичного виховання засобами образотворчого мистецтва.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. Проблеми естетичного виховання та навчання молоді вимагають ретельного наукового вивчення. Дану тему досліджували Василь Бурч (художник, член спілки художників України, директор Мукачівського педагогічного училища, начальник управління освіти Закарпаття), доктор педагогічних наук, професор Степан Жупанин; кандидат педагогічних наук, професор Іван Небесник; кандидат педагогічних наук Аліна Волощук; кандидат педагогічних наук, доцент Петро Ходанич; доктор історичних наук, професор Сергій Федака та ін. Однак на сьогодні рівень досліджень даної сфери у Закарпатській області можна вважати недостатнім – залишається ряд невисвітлених питань, зокрема, досі не проаналізовано особливості естетичного виховання молоді у такому закарпатському осередку, як творче об'єднання «Малий Лувер».

Метою нашого дослідження є вивчення та дослідження методів роботи Емми Левадської та визначення ролі Ужгородської школи мистецтв у системі естетичного виховання молоді Закарпатської області.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розвитку естетичного смаку, творчих здібностей дитини та збереженню її індивідуальних особливостей приділяє особливу увагу Емма Романівна Левадська – керівник творчого дитячо-юнацького об'єднання «Малий Лувер». Творче об'єднання, що діє в Ужгороді, намілилося обрати собі назву, співзвучну із всесвітньовідомим музеєм у Парижі.

«Усе починалося з експериментальної студії в етнографічному музеї, але пізніше перевтілилося в таке от об'єднання, – каже Емма Левадська. – Ми довго думали як назвати нашу організацію. Треба ж щось таке екзотичне, щоб зачепити. Так і з'явився «Малий Лувер», і головне – не Лувр, бо до нього ми ще не доросли».

У 2015 році творчому дитячо-юнацькому об'єднанню «Малий Лувер» виповнилося 15 років. Основною метою його роботи стало духовно-естетичне виховання молоді. Тут рівними правами користуються і діти, і молодь – усі учасники об'єднання мають можливість вчитися мистецтву малювання. Об'єднання відзначило ювілей виставкою у Закарпатському обласному художньому музеї ім. Йосипа Бокшая. Поряд із роботами зовсім юних членів об'єднання у стінах музею експонувались роботи колишніх «луверців», які сьогодні вже стали професійними художниками. До відкриття ювілейної виставки видали і об'ємний каталог.

«Ми пишаємося нашими старшими «луверцянами», котрі продовжили своє навчання в Коледжі

мистецтв ім. А. Ерделі Закарпатського художнього інституту, Львівській національній академії мистецтв, Національному університеті «Львівська політехніка», Львівській академії друкарства та Київському поліграфічному інституті НТУ, в мистецьких учбових закладах Австрії, Шотландії, Польщі, Ізраїлю», – ділиться враженнями Емма Левадська.

Члени об'єднання «Малий Лувер» є стипендіатами міжнародного благодійного фонду ім. В. Співакова (Вадим Мацола, Георгій Лазарашвілі, Тетяна Кольченко, Валентин Казаков). Отримали гран-прі (Гейза Дьєрке, Анатолій Мешко), стали переможцями міжнародних, всеукраїнських та обласних виставок, конкурсів (Катерина Малько, Валерій Ганич, Андрій Глипка, Андрій Хір, Дьєрке Гейза, Данило Ковач, Василина Буряник, Андріана Хархаліс, Іван Дранчак, Олексій Безруков, Вадим Мацола).

З роками «Малий Лувер» став стержнем в розумінні мистецтва, відчутті свободи творення через пленерну та виставкову діяльність, через щоденну, наполегливу працю, як у школі мистецтв так і на базі Закарпатського обласного художнього музею ім. Й. Бокшая. На сьогодні близько 30 членів творчого об'єднання пов'язали своє життя з творчістю: стали архітекторами, графіками, дизайнерами, модельєрами, мультиплікаторами та викладачами. Це надзвичайно обдаровані, самодостатні особистості, справжні професіонали.

Працюючи з вихованцями 15 років в об'єднанні «Малий Лувер», Емма Левадська розробила авторську методику. Головним у своїй роботі вважає розвиток творчих здібностей дитини та збереження її індивідуальних особливостей. Уява, фантазія, дослідження, неординарне мислення, імпровізації в кольорі, дизайнерські навички – відправні точки в навчальному процесі.

Перша частина програми складена з урахуванням фізіологічних та психологічних особливостей дітей молодшого віку (від 6 до 10 років) з оглядом на досвід відомих вітчизняних та зарубіжних педагогів-художників. Український вчений О. Запорожець відзначав: «Якщо в молодшому шкільному віці не навчити дитину образному та асоціативному мисленню, то у дітей старшого віку досягти цього майже неможливо». В процесі навчання це стверджується, бо духовна основа перекивається логічним мисленням, дитяче сприйняття втрачає свою неповторність, свіжість. У старшому шкільному віці духовність і логічність поєднуються.

Для учнів молодших класів велике значення мають розважальні моменти, музичний супровід. Гра для них – це відкриття, це змагання, це пізнавальний момент навколишнього світу, це ствердження свого власного «я». Чим довше цей період продовжується, тим більше у дітей стимулів для творчого зростання. Основним матеріалом в творчому процесі є знайомство з культурною спадщиною попередніх поколінь та народних традицій рідного краю на основі казок, міфів, легенд та творів майстрів народного та декоративно-прикладного мистецтв.

Дивовижний світ наших предків, їхня духовність, єдність з природою, рідною землею – це той

невичерпний пласт культури, на котрий потрібно опиратися, вивчати і знати. Використовуючи його для практичної роботи, ми зберігаємо свої національні традиції, формуємо свій менталітет. При цьому, враховуючи психологічні особливості дітей молодшого шкільного віку, важливим в навчальному процесі є бажання дитини.

Дитина намалювала картинку, залишивши відбиток своєї діяльності: так вона активно пізнає світ, стверджує себе, намагається повернути до себе увагу, тому для викладача незаперечним є:

- а) не принижувати роботи учнів;
- б) поважати роботи учнів, що дає можливість формувати його власну повагу до людей і до самого себе;
- в) не скупитися на похвалу, якщо дитина цього заслуговує;
- г) частіше змінювати тактику, завдання, підкреслюючи неординарність дитячого мислення, бо вони є власниками свого скарбу – творчого дару;
- д) обережно ставитися до дитячого сприйняття: не повчати, а лиш легенько підштовхувати, створюючи при цьому атмосферу доброзичливості, щирості.

Програма базується на наступних етапах пізнання:

- 1) взаємовідносини;
- 2) самовираз, імпровізація;
- 3) питання – відповіді;
- 4) дослідження;
- 5) кольорові імпровізації;
- 6) від загалу до конкретики;
- 7) практичні вправи;
- 8) спільна колективна праця.

При цьому даються початкові поняття про малюнок, живопис, композицію, кольорознавство, пластику. Кількість годин на освоєння того чи іншого розділу програми визначає викладач. Це творчий процес, де потрібен якісний результат, а саме – потреба дитини в творчому самовиразі через порозуміння, всілякі технічні прийоми та різноманітні матеріали.

Програма-рекомендація не є догмою. Вона написана тезисно і розрахована на викладача як творчу особистість, який може доповнювати, розширювати її своєю методикою, зрозумілою і доброю. Протягом 6-7 років ця методика була застосована спочатку в експериментальних класах, а згодом – і в інших класах на уроках композиції та кольорознавства в Ужгородській дитячій школі мистецтв. Виконані учнями на заняттях роботи неодноразово займали призові місця на всеукраїнських, республіканських, обласних та міжнародних конкурсах, нагороджувались дипломами та цінними подарунками, були володарями гран-прі.

Програма може бути рекомендована для викладачів мистецьких шкіл та учнів, використана вчителями та вихователями середніх шкіл та частково дитячих садків.

Вивчаючи педагогічний досвід Емми Романівни Левадської, не забуваємо, що вона та її об'єднання починали свій шлях на базі Ужгородської школи мистецтв.

19 серпня 1954 року Наказом обласного управління культури за № 269 на базі дитячої музичної школи ім. П. І. Чайковського була відкрита Ужгородська музична школа робітничої молоді, яка в свій час не мала можливості отримати музичну освіту. Першим директором був С. О. Кликов, а у 1987 р. ДМШ № 2 на підставі наказу Міністерства культури УРСР №240 «а» від 06.08.1987 була перетворена в Дитячу школу мистецтв. Так, разом з музичним стали працювати відділення образотворчого мистецтва та хореографії.

Першими викладачами відділення образотворчого мистецтва стали Василь Іванович Вовчок – випускник художньо-графічного факультету Одеського державного педагогічного інституту ім. К. Ушинського та Олександр Володимирович Сидорук, який закінчив Красnodарське художнє училище (відділ сценографії).

Згодом в школу прийшов працювати В'ячеслав Іванович Вінковський – випускник Львівського інституту декоративно-прикладного мистецтва, який започаткував викладання скульптури та гончарства, та Єліна Олександрівна Роман, яка закінчила Інститут живопису, скульптури та архітектури ім. І. Ю. Рєпіна в м. Ленінграді (нині Санкт-Петербург – *авт.*) і з 2006 р. очолює відділення образотворчого мистецтва.

Понад 15 років віддала школі талановитий педагог Емма Романівна Левадська, яка закінчила Київське училище декоративно-прикладного мистецтва (тепер – інститут ім. М. Бойчука).

Левадська Емма Романівна народилася 4 жовтня 1937 у с. Лозно-Олександрівка Луганської області. Чотири класи закінчила в рідному селі, а згодом навчалася в Камінь-Каширській середній школі на Волині, куди сім'я переїхала у пошуках кращої долі. Там відвідувала гурток малювання при Будинку піонерів.

У 1960 році закінчила Київське училище прикладного мистецтва (факультет текстилю). Їй пощастило вивчати рисунок у талановитого викладача, випускника Петербурзької академії мистецтв Євгена Святського, а живопис –Анатолія Казанцева і Юрія Малишевського. Вони мали великий вплив на формування художниці. Любов до народного мистецтва зародилася у співпраці з Поліною Глуценко – викладачем народного розпису. Після закінчення училища за направленням Е. Левадська переїхала до Ужгорода на роботу в «Художпром». З 1966 до 1969 рр. молода художниця працювала в «Обласному рекламному комбінаті», а згодом – науковим працівником у Закарпатському обласному краєзнавчому музеї. Протягом 1973-1999 рр. була художником творчої кваліфікації в «Художфонді»: займалася дизайном, розробкою проектів. У цей період, на початку 1980-х рр., за направленням три місяці стажувалася на творчій базі митців у Сенезі (Підмосков'я), де поглиблювала знання з дизайну. З 1990 до 2009 рр. працювала педагогом-методистом в Ужгородській дитячій школі мистецтв, де викладала живопис, рисунок, композицію дітям віком від 6 до 14 років.

Емма Левадська є одним із організаторів Міжнародного дитячо-юнацького конкурсу «Срібний

Дзвін» та ініціатором створення творчого дитячо-юнацького об'єднання «Малий Лувер» (2000 р.). Із 1989 р. – член об'єднання професійних художників Закарпаття, член Міжнародної асоціації незалежних художників імені А. Кашшай, а з 2002 р. – член Національної спілки майстрів народного мистецтва України. Із 1980 р. Е. Левадська – постійна учасниця обласних та міжнародних виставок, пленерів, симпозіумів, конкурсів.

У 2001 р. в Угорщині отримала мистецьку нагороду за графічну роботу «Землетрус», а за кілька років за роботу «Новий день» – премію за 1 місце на міжнародному пленері (Угорщина, 2008 р.). У 2004-2005 рр. була нагороджена дипломами за підготовку учнів-дипломантів Міжнародного конкурсу в місті Торонь (Польща), грамотою від міністра культури України Юрія Богуцького «За вагомий внесок у створення духовних цінностей та високу професійну майстерність». Роботи Е. Левадської зберігаються в Закарпатському обласному художньому музеї ім. Й. Бокшай, приватних колекціях Росії, Угорщини, Канади, інших країн. Ім'я художниці занесено до енциклопедії Тетяни Висіцької «Жіночі постаті в історії Закарпаття» (2004).

Зараз у школі викладають 7 фахівців з образотворчого мистецтва: Василь Вовчок, Олександр Сидорук, Єліна Роман, Галина Крамаренко, Олена Гораль-Тришук, Олександра Тимошко, Кристина Слава (останні двоє викладачів – молоді спеціалісти, випускники школи). Сьогодні на відділенні образотворчого мистецтва навчається більше ніж 200 учнів.

За останні роки було проведено багато виставок учнів та викладачів школи: в Закарпатському музеї архітектури та побуту, галереї «Ужгород», обласній філармонії, облмуздрамтеатрі, художньому музеї ім. Й. Бокшай, мистецькому центрі «Галерея Лько».

Учні та викладачі відділення образотворчого мистецтва школи підтримують творчі стосунки з ближнім зарубіжжям та беруть активну участь в міжнародних пленерах (м. Кішварда (Угорщина), м. Пряшів (Словаччина), м. Сігет-Мармація (Румунія)), міських, обласних, всеукраїнських та міжнародних конкурсах образотворчого мистецтва.

За період з 1999 до 2013 р. 85 учнів вступили до середньо-спеціальних та вищих навчальних художніх закладів, зокрема Коледжу мистецтв ім. А. Ерделі, Закарпатського художнього інституту, Львівської національної академії мистецтв, Київської Національної академії мистецтв, Національного університету «Львівська політехніка» та ін.

Висновки і перспективи. Масштабна виставка у 2015 р., присвячена 15-річному ювілею творчого об'єднання «Малий Лувер», привернула увагу художників-педагогів Закарпаття до його діяльності. Підводячи підсумки його діяльності, робимо висновок, що об'єднання є важливою ланкою естетичного виховання шкільної молоді, підготовки їх до майбутньої професії художника, про що свідчать успіхи вихованців Емми Левадської, яка розробила власну методику роботи з молоддю у галузі образотворчого мистецтва.

І. Небесник, Е. Левадська та В. Манайло-Приходько на відкритті виставки, присвяченої 15-річчю творчого об'єднання «Малий Лувр», 2015 р.

Емма Левадська зі своїми вихованцями

ЛІТЕРАТУРА

1. Малий Лувр. Альбом-каталог. – Ужгород: Вид-во Олександри Гаркуші, 2015.
2. Традиції Срібної Землі. Альбом. – Ужгород: Вид-во Олександри Гаркуші, 2011. – С. 22.
3. Гомоннай В. Педагогічна освіта на Закарпатті / В. Гомоннай, В. Росул, П. Ходанич. – Ужгород: Гражда, 2003. – 112 с.
4. Волошук А. В. Виховання молоді засобами образотворчого мистецтва в ідеях В. Сухомлинського та З. С. Баконія: порівняльний аспект / А. В. Волошук // Наук. вісник Чернівецького ун-ту: зб. наук. пр. Педагогіка та психологія. – Чернівці: Рута, 2008. – Вип. 393. – С. 13-23.
5. Жупанин С. Педагогічні основи формування в молодших школярів художнього образу природи / С. Жупанин. – Ужгород: Карпати, 1994. – 192 с.
6. Небесник І. І. Художня освіта на Закарпатті у ХХ столітті: історико-педагогічний аспект – Ужгород: Закарпаття. – 2000. – 164 с.
7. Кочіш М. Майстер-клас з Еммою Левадською збирає юні таланти щотижня // Новини Закарпаття. – 2008. – 13 груд. – С. 20.
8. Мишанич В. Понад століття в мистецтві... На двох Левадських // Культуролог. джерела. – 2008. – № 1. – С. 16.
9. Олійник Л. Картини, мальовані любов'ю. Подружжя художників Левадських разом майже 50 років // Новини Закарпаття. – 2008. – 5 квіт. – С. 20; Ужгород. – 2008. – 15 берез. – С. 7.

УДК 376

Анна БОКШАН,
викладач Закарпатського
художнього інституту,
м. Ужгород, Україна

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ ТВОРЧОСТІ В ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

Бокшан А. М. Соціально-педагогічний аспект розвитку творчості в підлітковому віці. У статті здійснено аналіз окремих процесів, що відбуваються при соціалізації творчої особистості у підлітковому віці, викладені пропозиції стосовно стимулювання креативного мислення підлітків.

Ключові слова: творча особистість, підлітковий вік, соціалізація, суспільство.

Бокшан А. Н. Социально-педагогический аспект развития творчества в подростковом возрасте. В статье проведен анализ отдельных процессов, происходящих при социализации личности в подростковом возрасте, изложены предложения по стимулированию креативного мышления подростков.

Ключевые слова: творческая личность, подростковый возраст, социализация, общество.

Bokshan A. Socio-pedagogical aspect of creativity in adolescence. The article analyzes the individual processes that occur during socialization in adolescence, outlined proposals to stimulate creative thinking of teenagers.

Keywords: creative personality, adolescence, socialization, society.